

Силабус навчальної дисципліни ФІЛОСОФІЯ НАУКИ

підготовки доктора філософії
(назва освітнього ступеня)
спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»
(назва спеціальності)
освітньо-наукової програми «Публічне управління та адміністрування»
(назва освітньої програми)

Статус дисципліни	Обов'язкова (нормативна), що формує загальнонаукові та мовні компетентності
Мова навчання	українська
Факультет	економічний
Кафедра	філософії
Контакти кафедри	УДУНТ ННІ ПДАБА, каб. В-706 (сьомий поверх висотного корпусу) Тел.: міськ. +38 (056) 756-34-42, вн. 4-42 Email: philosophy@pdaba.edu.ua
Викладачі-розробники	Плаксина О. І., к. філос. н., доцент
Контакти викладачів	plaksina.oksana@pdaba.edu.ua
Розклад занять	Посилання на сторінку розкладу занять на сайті академії
Консультації	Посилання на розклад консультацій на сторінці кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Філософія науки – дисципліна, що містить відомості про науку як пізнавальну діяльність і соціальний інститут, а також основні поняття, що характеризують наукове знання, його устрій та принципи організації. В ній розкриваються закономірності та тенденції руху науки як особливої діяльності з виробництва наукових знань. Показано, як історично змінюються способи формування нового наукового знання. Розглянуто сучасні моделі розвитку науки і етапи цього розвитку. Особливу увагу приділено феномену техніки і трансформаціям науки і техніки кінця ХХ - початку ХХІ ст.

	Години	Кредити	Семестр І
Всього годин за навчальним планом, з них:	120	4	120
Аудиторні заняття, у т.ч:	48	1,6	48
лекції	24		24
лабораторні роботи	-	-	-
семінари	24		24
Самостійна робота, у т. ч:	72	2,4	72
підготовка до аудиторних занять	6		6
виконання індивідуальних завдань	12		12
опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	22		22
підготовка до контрольних заходів	2		2
підготовка до іспиту	30	1	30
Форма підсумкового контролю			іспит

Мета вивчення дисципліни «Філософія науки» - закласти у аспірантів фундамент світогляду істинного вченого шляхом формування системи філософських уявлень про науку і наукову діяльність, і оволодіння ними знаннями про методологію, теоретичне і методичне здійснення наукових досліджень, про етику науки і соціальну відповідальність вченого.

Завдання дисципліни «Філософія науки»:

- оволодіння аспірантами основними категоріями і термінами філософії науки на рівні їх відтворення, тлумачення, застосування,
- вивчення і аналіз системи форм наукового пізнання і методів наукового дослідження,
- складання уявлення про динаміку науці як процес породження нового знання, наукові традиції та наукові революції в ньому,
- прояснення природи і сутності техніки,
- формування умінь застосувати свої знання в процесі навчання, в ході виконання дисертаційного дослідження, при аналізі технічних проблем.

Пререквізити дисципліни: філософія, методологія наукових досліджень.

Постреквізити дисципліни: підготовка і захист дисертаційної роботи.

Компетентності відповідно до освітньо-наукової програми «Публічне управління та адміністрування» 2024 р. :

ЗК1. Здатність до формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.

ЗК2. Здатність переосмислювати наявне та створювати нове цілісне знання та / або професійну практику і розв'язувати значущі соціальні, наукові, культурні, етичні та інші проблеми.

Заплановані результати навчання відповідно до освітньо-наукової програми «Публічне управління та адміністрування» 2024 р. У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен

знати та вміти:

ПРН3. Знати та вміти застосовувати загальні та спеціальні методи наукового пізнання, закони, закономірності та принципи управління для розв'язання проблем публічного управління та адміністрування.

Методи навчання: словесні (пояснення, бесіда, діалог) і наочні (ілюстрація, демонстрація), метод проблемного викладу, лекція-дискусія, аналітичний огляд.

Форми навчання: групові, колективні.

1. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин, у тому числі				
	усього	л	сем.	лаб	с/р
Змістовий модуль 1. Філософія науки. Динаміка науки; взаємодія техніки, науки й суспільства.					
1. Філософія науки, її предмет, основні проблеми і завдання.	3,5	2	-	-	1,5
2. Епістемологія. Пізнання як предмет філософського дослідження	3,5	2	-	-	1,5
3. Сучасні особливості пізнання світу. Знаходження істини	4,5	2	-	-	2,5

4. Специфіка науки як способу осягнення світу.	4	2	-	-	2
5. Різноманіття способів осягнення світу. Місце наукового пізнання в ньому.	6	-	4	-	2
6. Виникнення науки і основні етапи її історичної еволюції	14	-	8		6
7. Форми наукового пізнання. Основи науки.	6	2	2	-	2
8. Методологія наукових досліджень	6	2	2	-	2
9. Наука як система, що розвивається.	3	1	-	-	2
10. Місце науки в історії та культурі людства.	3	1	-	-	2
11. Динаміка науки як процес породження нового знання. Наукові традиції і наукові революції.	3,5	2	-	-	1,5
12. Феномен техніки.	4	2	-	-	2
13. Проблема техніки в філософії. Техніка і матеріальне виробництво.	8	-	4	-	4
14. Історичні стадії і сучасні тренди взаємодії природи і суспільства.	6	-	2	-	4
15. Етика науки і відповідальність вченого. Філософські проблеми соціально-гуманітарних наук.	8	4	-	-	4
16. Перехід від індустріалізму до постіндустріалізму. Особливості сучасного етапу розвитку науки.	7	2	2		3
Разом за змістовим модулем 1	90	24	24		42
Підготовка до іспиту	30	-	-	-	30
Усього годин	120	24	24	-	72

2. САМОСТІЙНА РОБОТА ОПРАЦЮВАННЯ РОЗДІЛІВ ПРОГРАМИ, ЯКІ НЕ ВИКЛАДАЮТЬСЯ НА ЛЕКЦІЯХ:

Змістовий модуль 1	
Назва теми	Посилання
2. <i>Епістемологія. Пізнання як предмет філософського дослідження.</i> Пізнавальні дії як один з типів діяльності людини. Модерністська і постмодерністська моделі пізнання, роль суб'єкта пізнання в цих моделях. Вимоги, яким має задовольняти об'єкт буття, щоб бути об'єктом пізнання. Пізнання як процес. Раціональне та ірраціональне, матеріальне і ідеальне в пізнанні. Пізнання, творчість, практика.	Посилання на джерела з п. 5: [15]. Посилання на джерела з п. 6: [12]; [14].
4. <i>Специфіка науки як способу осягнення світу.</i> Функції наукового пізнання. Переваги та недоліки науки. Процес природничо-наукового пізнання. Суб'єкт і об'єкт науково-пізнавальної діяльності. Соціокультурна обумовленість наукового пізнання. Цінності в пізнанні.	Посилання на джерела з п. 5: [7]; [8]; [15]. Посилання на джерела з п. 6: [12]; [14].
6. <i>Виникнення науки і основні етапи її розвитку.</i> Сцієнтизм і антисцієнтизм як світоглядні позиції, їх оцінка ролі науки в розвитку суспільства. Економічні, соціальні, духовні передумови науки. Індивідуальний початок в науці. Проблема періодизації розвитку науки. Виникнення науки Нового часу (XVI - XVII ст.). Її передумови.	Посилання на джерела з п. 5: [8]; [15]. Посилання на джерела з п. 6: [12]; [14].

<p>мови та світоглядні підстави. Скептицизм Д. Юма. Філософські проблеми науки в спадщині Г. Гегеля і Й. Фіхте. Позитивістська концепція науки. Періодизація аналітичної філософії і її головні напрацювання. Досягнення і загрози постнекласичної науки.</p>	
<p><i>7. Форми наукового пізнання. Основи науки.</i> Факт як форма емпіричного пізнання. Сутність і структура теорії. Ознаки наукової теорії і її функції. Способи побудови наукової теорії і її перевірка. Основи науки і їх структура. Особливості стилю наукового мислення. Еволюція форм наукової картини світу. Наукові, філософські та релігійні картини світу.</p>	<p>Посилання на джерела з п. 5: [8]; [9]; [15]. Посилання на джерела з п. 6: [12]; [14].</p>
<p><i>8. Методологія наукових досліджень.</i> Методологічна роль парадигми і дисциплінарної матриці в науці. Методи і техніка наукових досліджень. Єдність емпіричного і теоретичного рівнів пізнання. Методи аналізу і синтезу, індукції і дедукції. Спостереження, експеримент, опис, вимірювання, моделювання як методи наукового пізнання. Порівняння, систематизація та класифікація. Метод сходження від абстрактного до конкретного. Метод формалізації. Аксиоматичний метод наукового пізнання. Гіпотетико-дедуктивний метод. Історичний і логічний методи наукового пізнання. Екстраполяція як метод дослідження.</p>	<p>Посилання на джерела з п. 5: [9]; [13]; [15]. Посилання на джерела з п. 6: [12]; [14].</p>
<p><i>11. Динаміка науки як процес породження нового знання. Наукові традиції і наукові революції.</i> Проблема рушійних факторів розвитку науки. Взаємодія наукових традицій і виникнення нового знання. Наукові революції як трансформація принципів науки. Кореляція дисциплінарної та наукової революції. Особливості сучасного етапу науки. Феномен віртуальної реальності, процеси коеволюції, пасіонарність, клонування як актуальні проблеми сучасної науки. Цінності традиціоналістського і техногенного типів цивілізації. Криза сучасної техногенної цивілізації та шляхи виходу з неї. Значення науки в подоланні глобальних криз.</p>	<p>Посилання на джерела з п. 5: [8]; [11]. Посилання на джерела з п. 6: [12]; [14].</p>
<p><i>13. Проблема техніки в філософії. Техніка і матеріальне виробництво.</i> Роль матеріального виробництва в розвитку суспільства. Технологічний і економічний способи виробництва. Продуктивні сили і виробничі відносини як чинники розвитку соціального суб'єкта праці, їх взаємодія. Специфіка сучасного технічного знання. Ставлення техніки та інших сфер людської діяльності - науки, мистецтва, інженерії, проектування та ін. Сучасна НТР, її соціальні наслідки для подальшого технічного прогресу. Сцієнтизм, технофобія, технократизм і проблеми гуманізації та гуманітаризації суспільства, зокрема, технічних досліджень. Етичні аспекти техніки.</p>	<p>Посилання на джерела з п. 5: [6]; допоміжна література [1]; [8]; [9]; [10]. Посилання на джерела з п. 6: [12]; [14].</p>

16. *Перехід від індустріалізму до постіндустріалізму. Особливості сучасного етапу розвитку науки.*

Системи, що самоорганізуються; поняття, що описують їх нелінійну динаміку. Синергетика, її роль для розвитку сучасних уявлень про системи, що історично розвиваються, і нові стратегії наукових досліджень.

Риси індустріального щабля соціуму: велике промислове виробництво з опорою на машинізацію і кооперацію, вільнонаймана праця і капітал, формальна рівність членів суспільства, активне прагматично-товарне ставлення до природи, сфокусованість на матеріальних цінностях й ін. Риси постіндустріального (інформаційно-комп'ютерного) щабля: автоматизація виробництва, опора на мікроелектроніку, інформатику, інтелектуальні технології; орієнтація на якість життя і постматеріальні цінності як спрямованість людей до самовираження і саморозвитку і ін. Знання як «революційне багатство», його нелінійність, мобільність й ін.

Посилання на джерела з п. 5: [6]; [9]; [15]; [18]; [22].

Посилання на джерела з п. 6: [12]; [14].

ОРИЄНТОВНА ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ (РЕФЕРАТИВ)

1. Подібність і відмінність філософії і науки, проблема їх відносин (тут же: механізм і форми взаємозв'язку конкретно-наукового і філософського знання).
2. Наукова раціональність та її основні характеристики. Поняття про методологію досліджень.
3. Науковий доказ та його види. Область їх застосування і евристичний потенціал на сучасному етапі.
4. Контекст відкриття і контекст обґрунтування в розвитку наукового знання. Проблема обґрунтування в науці: тупики і парадокси.
5. Емпіризм і схоластичне теоретизування в науковому пізнанні. Співвідношення емпірії та теорії на різних етапах історії науки.
6. Сцієнтизм і антисцієнтизм як світоглядні позиції оцінки ролі науки в розвитку суспільства. Їх історичні коріння і прояви в ХХ-ХХІ ст.
7. Значення і ролі науки на етапі переходу від індустріальної до постіндустріальної ступені соціуму.
8. Глобальний еволюціонізм і сучасна картина світу.
9. Роль науки в подоланні глобальних криз.
10. Вчення В. І. Вернадського про ноосферу.
11. Синергетика як загальнонаукова дослідницька програма. Синергетика та нові стратегії наукового пошуку.
12. Свобода наукового пошуку та соціальна відповідальність вченого.
13. Образ економічної людини в сучасній філософії.
14. Математизація в науці.
15. Роль відкриттів А. Ейнштейна в розвитку науки.
16. Вплив техніки на життя людей. Філософські проблеми техніки.
17. Технічне знання і його специфіка
18. Проблема причинності в техніці. Категорії «елемент-система-структура», «необхідність» і «випадковість», їх методологічний сенс в технічній теорії і практиці /або в економічній. - за вибором аспіранта/.
19. Техніка та суспільство: форми взаємодії.

20. Розгортання техніки і рух економіки, їх взаємозв'язок - в чому результується (скласти найповнішу картину проявів).

21. Поняття технічної та наукової революції, їх джерела і рушійні сили. Види наукових революцій, їх роль у розвитку науки.

22. Комп'ютерна революція та інформатизація суспільства. Проблема інформаційної культури вченого і фахівця.

23. Роль новітніх інформаційних технологій в сучасній науці. Особливості комп'ютеризації наукового пізнання.

24. Сцієнтизм, технофобія, технократизм та проблеми гуманітаризації суспільства та технічних досліджень.

25. Філософські проблеми інформатики.

26. Спрямованість історії (циклічність, прогрес, регрес), проблема критеріїв суспільного прогресу. Наука як безпосередня продуктивна і соціальна сила суспільства.

27. Е. Фромм. Дилема: мати чи бути? Ідеологія та психологія хворого суспільства в ракурсі економіки, політики й моралі.

28. Організованість і цілісність живих систем (по працям О. О. Богданова, В. І. Вернадського, Л. фон Берталанфі, В. М. Беклемішева).

29. Штучний інтелект: міфи, кон'юнктурність та реальні напрацювання. Достойнства, недоліки й перспективи його використання.

Для підготовки та виконання індивідуального завдання (реферату) рекомендовано використувати:

Методичні вказівки до виконання контрольних робіт з дисципліни

«Філософія науки» для аспірантів усіх спеціальностей денної та заочної форми навчання / Укладач: Плаксіна О. І. – Дніпро: ПДАБА, 2023. – 16 с.

3. ПОРЯДОК ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Змістовий модуль 1. Філософія науки. Динаміка науки; взаємодія техніки, науки й суспільства.

1	Систематичне відвідування лекцій та семінарів (по 0,5 бала за 1 заняття)	12
2	Участь в семінарах	24
2	Опрацювання й конспект розділів програми, які не викладаються на лекціях	26
3	Виконання індивідуальних завдань (реферату)	18
4	Виконання контрольної роботи поточного контролю модулю 1	20
		100

Бали за відвідування лекцій та семінарських занять:

24 - відвідування занять без пропусків. 0,5 бала – аспірант був присутнім на занятті, 0 – відсутнім.

Участь в семінарі оцінюється за такою градацією балів:

2 - повністю розкритий пункт плану семінару, надані правильні відповіді на додаткові запитання;

1 - частково розкритий зміст пункт плану семінару, загалом правильні відповіді на додаткові запитання, але з помилками, які стосуються базових знань з положень розкритої теми;

0 - не розкритий зміст пункту плану, неправильні відповіді на додаткові запитання.

Розділи програми, які не викладаються на лекціях, опрацьовуються самостійно та захищаються аспірантом в усній формі:

26-22 - аспірант добре опрацював весь матеріал з глибоким його усвідомленням, добре орієнтується у питаннях, в конспекті розкриті всі питання згідно темам, але є до чотирьох

неточностей, описок (наприклад, Подольська Єлізавета Ананіївна в конспекті записана як білоруський автор, а вона є українським філософом), незначних помилок;

23-16 - конспект майже повний, але аспірант не володіє інформацією в повному обсязі;

15-9 - в конспекті відсутні деякі теми і відповідно аспірант знає не весь матеріал;

8-1 – в конспекті відсутня більша частина матеріалу, аспірант поставився формально;

0 – конспект відсутній.

Виконання індивідуальних завдань (реферату) оцінюється у 18 балів:

18-12 - реферат виконаний із врахуванням всіх вимог; наявні план, вступ, висновки, список літератури, ілюстрації, зміст реферату повністю розкриває тему; аспірант показав вільне володіння матеріалом під час захисту реферату, але зустрічаються 1-2 неповні посилання в тексті, неточності й описки (наприклад, роки життя К. Ушинського 1823-1871, а в рефераті вказані 1823-1872);

11-6 - реферат містить помилки у оформленні; аспірант в основному знає фактичний матеріал, але не враховує всі вимоги до написання реферату; зміст реферату не повністю розкриває тему, і в окремих питаннях допускаються помилки;

5-1 - у оформленні реферату допущені грубі помилки; аспірант частково володіє матеріалом, не володіє навичками написання реферату;

0 - реферат відсутній.

Виконання контрольної роботи поточного контролю оцінюється у **20** балів. Робота містить два питання, кожне з яких оцінюється від 10 до 1 бала. Бал за роботу вираховується як середній бал за два питання.

20-15 - аспірант володіє матеріалом, дає визначення, типології, посилається на приклади сучасних наук, соціальних подій та процесів, але маються дві-три описки й неточності;

14-10 - аспірант в основному орієнтується в матеріалі, але допускає неточності, незначні помилки, обізнаний в філософії науки;

9-5 - аспірант лише частково розкриває питання, слабо в них орієнтується, погано ознайомлений із теоретичними питаннями та з процесами, що їх репрезентують;

4-1 - аспірант не вірно відповідає на питання, або недостатньо в необхідному обсязі, не цікавиться сучасним науковим та суспільним життям.

Іспит:

Бали, отримані аспірантом на іспиті з дисципліни «Філософія науки» складаються як сума від числа балів, набраних за відповідь на кожне із двох питань екзаменаційного білета. Відповідь на кожне питання оцінюється в 50 балів і нараховується за такими критеріями:

Для отримання від **45** до **50** балів аспірант повинен продемонструвати глибокі знання програмного матеріалу, вільно орієнтуватися в категоріальному апараті курсу, повинен чітко формулювати та аргументувати основні положення, знання фахової літератури, правильно відповідати на додаткові запитання, може вільно сформулювати свою точку зору.

Від **39** до **44** балів: отримують ті аспіранти, які в основному правильно відповідають на питання в білеті, в цілому орієнтуються в матеріалі курсу, але допускають незначні неточності в відповіді, які не мають принципового значення, але є свідченням про недостатньо глибоке оволодіння вивченим курсом.

Від **30** до **38** балів: набирають аспіранти, які з розумінням висвітлюють поставлені питання, виявляють знання основ філософії науки, але допускають неточності, невпевненість при в цілому правильній відповіді.

При отриманні балів від **25** до **29**: аспірант показує невисокий рівень знань, якщо він засвоїв матеріал в основному, дещо обізнаний з деяких проблем.

При отриманні за відповідь від **17** до **24** балів, якщо є вірна відповідь на питання, але недостатньо повно та ґрунтовно висвітлено зміст питань.

Число балів від **16** до **1** нараховується, якщо аспірант не зумів розкрити поставлене запитання, не володіє матеріалом курсу, не відповідає на основні та додаткові питання.

Підсумкова оцінка з філософії науки визначається як середньоарифметична між оцінкою поточного контролю за змістовий модуль 1 та оцінкою іспиту.

4. ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика курсу передбачає відповідальність викладача і аспіранта; прозорість оцінювання; інформування та реалізацію політики академічної доброчесності. В освітньому процесу здобувачі вищої освіти та викладачі діють відповідно до нормативної бази академії. Курс передбачає індивідуальну та групову роботу в колективі. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики. Передбачається систематичне відвідування аспірантами аудиторних занять, за винятком поважних причин.

Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Якщо здобувач вищої освіти був відсутній з поважної причини, він/вона презентує виконані завдання під час консультацій викладача. Порядок зарахування пропущених занять здійснюється у формі усного опитування за підготовленим рефератом на відповідну тему. При цьому враховується причина пропущених занять; якщо заняття пропущене з поважної причини, то відпрацювання зараховується з коефіцієнтом 1,0; якщо заняття пропущене за відсутністю поважної причини - з коефіцієнтом 0,5.

Обов'язкове дотримання академічної доброчесності аспірантами. Аспіранти академії мають керуватися у своїй діяльності Кодексом академічної доброчесності Придніпровської державної академії будівництва та архітектури 2023 р., яким встановлено загальні моральні принципи та правила етичної поведінки.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає:

- самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей інших авторів;
- надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Дотримуємося Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату у ННІ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури». Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Якщо аспірант має сумніви або непевність, що його дії або бездіяльність можуть порушити Кодекс академічної доброчесності Академії, він може звернутися за консультацією до Комісії з питань академічної доброчесності.

5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Дротянко Л. Філософія наукового пізнання. - К., 2010. Підручник. – Київ, 2010. – 224 с. URL: <https://studfile.net/preview/5376928/>
2. Йонас Г. Принцип відповідальності. У пошуках етики для технологічної цивілізації / Пер. з нім. – К.: Лібра, 2001. - 400 с.
3. Кузь О. М. Філософія науки : навчальний посібник / О. М. Кузь, В. Ф. Чешко. – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 172 с.
4. Кун Т. Структура наукових революцій.- К.: PORT-ROYAL, 2001. – 227 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kun_Tomas/Struktura_naukovykh_revoliutsii.pdf

5. Лудченко А.А. Основы научных исследований: учеб. пособие / А.А. Лудченко, Я.А. Лудченко, Т.А. Примак; под ред. А.А. Лудченко.- К.: О-во "Знання", КОО, 2001. -113 с.
6. Ратніков В. С. Основи філософії науки і філософії техніки : навчальний посібник. – Вінниця : ВНТУ, 2012. -291 с. URL: <http://inmad.vntu.edu.ua/portal/static/9AFA5F3E-7A53-4E3C-8EЕВ-3AF110F6A278.pdf>
7. Філософія і методологія науки. Курс лекцій / Кафедра соціальних і гуманітарних дисциплін Національного університету цивільного захисту України.- Харків, 2012. – 172 с.
8. Філософія науки: підручник / І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко, В. Л. Чуйко та ін.; за ред. І. С. Добронравової. – К. : ВПЦ "Київський університет", 2018. – 255 с.
9. Філософія сучасної науки і техніки: підручник / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. – Вид. 3-тє, випр. та допов. – Львів: ЛНУ, 2017. – 364 с.
10. Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук. - НАНУ, Інститут філософії ім. Г. Сковороди, - К.: Абрис, 2002. - 742 с. URL https://shron1.chtyvo.org.ua/Shynkaruk_Volodymyr/Filosofskiy_entsyklopedychnyi_slovyk.pdf
11. Ханстантинов В.О. Філософія науки: курс лекцій.- Миколаїв: МНАУ, 2017.- 188 с.
12. Цехмистро И.З. Холистическая философия науки: Учебное пособие. – Сумы: ИТД «Университетская книга», 2002. – 364 с.
13. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. - 4-те вид., випр. і доп. - К.: Знання, 2004. - 307 с.
14. https://shron1.chtyvo.org.ua/Sheiko_Vasyl/Orhanizatsiia_ta_metodyka_naukovo-doslidnytskoi_diiialnosti.pdf
15. Штанько В.І. Філософія і методологія науки: підручник для аспірантів всіх спеціальностей. - Харків: ХНУРЕ, 2017. - 180 с.
16. Штанько В.И. Философия и методология науки. Учебное пособие для аспирантов и магистрантов естественнонаучных и технических вузов. Харьков: ХНУРЭ, 2002. – 292 с.
17. Юринєць В. Є. Методологія наукових досліджень. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2011. – 178 с.
18. Alvin Toffler, Heidi Toffler. Revolutionary Wealth. How it will be created and how it will change our lives. - New York: Alfred Knopf [Kindle Edition], 2006. - 492 p.
19. Dictionary of Philosophy of Mind. URL: <http://www.philosophy-dictionary.org/Dictionary-of-Philosophy-of-Mind/>
20. Fukuyama, F. Liberalism and Its Discontents. London: Profile Books Ltd, 2022.
21. Kant Dictionary. URL: <http://www.philosophy-dictionary.org/Kant-Dictionary/>
22. Meadows, Donella, Meadows, Dennis, & Randers, J. Limits to Growth: The 30-Year Update. - Vermont: Chelsea Green Publishing Company White River Junction, 2004.
23. The Cambridge Dictionary of Philosophy Second Edition General Editor Robert Audi Cambridge University Press Cambridge, New York, Melbourne, Madrid, Cape Town, Singapore, Sao Paulo 1995, 1999. – 1001 p.
24. Theological and Philosophical Dictionary. URL: <http://www.philosophy-dictionary.org/Theological-and-Philosophical-Dictionary/>

Допоміжна:

1. Бродель Фернан. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм, XV-XVIII ст. Том 1: Структура повсякденності: можливе і неможливе (пер. Григорій Філіпчук). – К.: «Основи», 1995. – 543 с.
2. Катаєв С.Л. Сучасне українське суспільство: Навч. посібн.- К.: Атіка, 2006. - 200 с.
3. Методичні вказівки до виконання контрольних робіт з дисципліни «Філософія науки» для аспірантів усіх спеціальностей денної та заочної форми навчання / Укладач: Плаксина О. І. – Дніпро: ПДАБА, 2023. – 16 с.

4. Методичні вказівки до самостійної роботи з курсу «Філософія науки» для аспірантів усіх спеціальностей денної та заочної форми навчання / Укладач: Плаксіна О. І. – Дніпро: ПДАБА, 2023. – 24 с.
5. Основи методології та організації наукових досліджень / А. Є. Конверський (ред.). – К.: Центр учбової літератури, 2010. - 352 с.
6. Семенюк Е. П. Філософські засади сталого розвитку. Навчальний посібник для магістрів та аспірантів. - Львів, 2002. - 200 с.
7. Словник найбільш уживаних термінів з циклу соціально-філософських дисциплін / І. Д. Єрємін [та ін.]; уклад. Л.В. Гнатюк [та ін.]. - Суми: Довкілля, 2008.- 253 с.
8. Таран В. О., Зотов В. М., Резанова Н. О. Соціальна філософія: Навч. посіб. - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 272 с.
9. Тоффлер, Елвін. Третя Хвиля / З англ. пер. А. Євса. — К.: Вид. дім «Всесвіт», 2000. — 480 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Toffler_Alvin/Tretia_Khvylya_vyd_2000/
10. Фромм, Еріх. Мати чи бути?: пер. з англ. / Еріх Фромм. — К.: Укр. письменник, 2010. — 222 с. URL: https://hromadalib.files.wordpress.com/2015/12/fromm_2010_have.pdf
https://chtyvo.org.ua/authors/Fromm_Erich/Maty_chy_buty7/
11. Хамітов Н. В. Грані людського буття: позитивні та негативні виміри антропокультурного. – Київ : Наукова думка, 2010. – 352 с.
12. Філософія: Історія, суспільство, освіта: підручник / Л. В. Губерський, В. Г. Кремень, В. В. Ільїн. - К. : Київ, ун-т, 2011. - 591 с.: URL: <http://old.dnrb.gov.ua/id/1641/>
13. Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи. Хрестоматія: навч. посібник / В. П. Андрущенко, Г. І. Волинка, Н. Г. Мозгова та ін. За ред. Г. І. Волинки. – К. : Каравела, 2010 – 464 с.
14. Філософія: навч. посіб. / [Л. В. Губерський та ін.]; за ред. д-ра філос. наук, проф. І. Ф. Надольного. – 8-е вид., стер. – К. : Вікар, 2011. – 456 с.
15. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л. В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – 621 с.
16. Цехмістрова Г. С. Методологія наукових досліджень. - К.: Вид. дім «Слово», 2008. - 240 с.
17. Цивілізаційна структура сучасного світу. Цивілізації Сходу в умовах глобалізації / Під ред. акад. НАН України Ю. М. Пахомова і д. філос. н. проф. Ю. В. Павленко. - К.: Наук, думка. 2008. - 639 с.

6. INTERNET-РЕСУРСИ

1. Бібліотека Платонанет: URL: http://platona.net/load/knigi_po_filosofii/
2. Бібліотека релігійно-філософської та художньої літератури «Віхи» : URL: <http://www.vehi.net/>
3. Велика електронна бібліотека: URL: <http://www.big-library.info/>
4. Віртуальна бібліотека Михайла Епштейна: URL: http://www.emory.edu/INTELNET/virt_bibl.html
5. Електронна бібліотека НПУ імені М.П. Драгоманова: URL: <http://www.npu.edu.ua> (elibr@npu.edu.ua)
6. Britannica – URL: www.britannica.com
7. Stanford Encyclopedia of Philosophy – URL: <http://plato.stanford.edu>
8. The Internet Encyclopedia of Philosophy (IEP) – URL: <http://iep.utm.edu>
9. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського – URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
10. Сайт журналу «Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка (Філософія. Політологія)» – URL: http://philosophy.kiev.ua/ua/view/Vysnyk_KNU/78/19/6

11. Сайт журналу «Практична філософія» – URL: <https://sites.google.com/site/practicsophy/home>

12. Сайт журналу «Філософська думка»– URL: <http://journal.philosophy.ua/>

13. Сайт Інституту філософії НАН України ім. Г. С. Сковороди – URL: <http://filosof.com.ua>

14. Література з Віртуального читального залу ПДАБА <https://pgasa365.sharepoint.com/sites/e-library/Shared%20Documents/Forms/AllItems.aspx?id=%2Fsites%2Fe%2Dlibrary%2FShared%20Documents%2FD0%9A%D0%B0%D1%84%D0%B5%D0%B4%D1%80%D0%B8%2FD0%9A%D0%B0%D1%84%D0%B5%D0%B4%D1%80%D0%B0%20%D0%A4%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D1%96%D1%97&viewid=fd845af6%2D2dda%2D4d0a%2D8f8b%2Ddbfd1a0bb90c>

Розробник(и) _____ (підпис) (Оксана ПЛАКСІНА)

Гарант освітньої програми _____ (підпис) (Галина ЄВСЄЄВА)

Силабус затверджено на засіданні кафедри

_____ філософії _____

(назва кафедри)

Протокол від «27» червня _____ 2024__ року № 14 _____

Завідувач кафедри _____ (підпис) (Віктор БІЛОПОЛИЙ)